

Cliqueu aquí
per accedir a la
versió completa
de la publicació

Observatori de polítiques educatives locals

Informe 2012

Col·lecció **Documents de Treball**

La Diputació de Barcelona és una institució de govern local que treballa conjuntament amb els ajuntaments per impulsar el progrés i el benestar de la ciutadania.

La col·lecció **Documents de Treball** facilita als agents del món local documentació actualitzada per contribuir a millorar la gestió de les polítiques públiques locals.

L'Observatori de Polítiques Educatives Locals va néixer l'any 2005 com a instrument de coneixement i innovació amb la missió de contribuir a la governabilitat local a partir del seguiment, avaluació i sistematització de noves propostes i línies d'actuació relacionades amb l'educació. El seu objectiu final és contribuir a la presa de decisions i a la millora dels resultats de les polítiques educatives dels municipis.

L'Informe 2012 de l'Observatori inclou un conjunt d'articles que aborden diferents temes d'interès per a la Diputació de Barcelona i per al conjunt d'administracions locals: el paper del món local en la formació i l'orientació professional, la lluita contra el fracàs escolar, algunes xifres del sistema educatiu del curs 2011-2012 o les normes educatives en temps de crisi.

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Atenció a les Persones

Gerència de Serveis d'Educació

Comte d'Urgell, 187

Escola Industrial. Edifici del Rellotge

08036 Barcelona

Tel. 934 022 977 · Fax 934 022 498

gs.educacio@diba.cat · www.diba.cat/educacio

**Consulteu altres publicacions al web
de la Llibreria de la Diputació de Barcelona:**

www.diba.cat/llibreria

Observatori de polítiques educatives locals

Informe 2012

Col·lecció **Documents de Treball**

Sèrie_Educació, 9

**Diputació
Barcelona**

© del text: els autors
de l'edició: Diputació de Barcelona
Maig, 2013

Producció: Gabinet de Premsa i Comunicació de la Diputació de Barcelona
Composició: Fotoletra, SA
ISBN: 978-84-9803-655-8
Dipòsit legal: B.11533-2013

Índex

Presentació	6
El paper del món local en la formació i l'orientació professional	8
<i>Màrius Martínez</i>	
La lluita contra el fracàs escolar: el paper dels governs locals	15
<i>Xavier Bonal</i>	
El Consell de la Formació Professional de Terrassa: una aposta municipal per la formació professional	26
<i>Josep Maria Marco Ibáñez</i>	
Formació professional, el futur del país	34
<i>Maria Teresa Casanovas i Archs</i>	
Formació dual, una nova oportunitat per a la formació professional	44
<i>Ricard Coma Montoro</i>	
Fracàs escolar i atur juvenil a Espanya. Anàlisi i propostes de millora per al sistema educatiu	56
<i>Josep-Oriol Escardíbul</i>	
El sistema educatiu a la província de Barcelona: algunes xifres del curs 2011-2012	76
<i>Observatori de Polítiques Educatives Locals</i>	
Educació i món local en el curs 2011-2012	89
<i>Ramon Plandiura</i>	

Presentació

L'Observatori de Polítiques Educatives Locals va néixer com un instrument per a l'anàlisi i la prospecció de l'activitat municipal en l'àmbit de l'educació. Entès com un dels productes que donen concreció a aquest objectiu, el document que teniu a les mans vol contribuir que els ens locals reflexionin al voltant dels reptes i les oportunitats de les polítiques educatives en el seu àmbit d'actuació.

Els articles que s'inclouen en aquest informe volen reflectir alguns dels principals neguits dels municipis. Ofereixen una mirada múltiple que permet incorporar, a partir de les necessitats i els objectius del món local, anàlisis de la realitat, criteris de referència o metodologies que proporcionin marcs de reflexió d'interès per als governs locals.

Molts dels debats vinculats amb el paper de l'educació tenen a veure amb l'actual situació de crisi i la necessitat de trobar solucions que mirin de resoldre o minimitzar les principals conseqüències negatives que comporta, especialment les altes taxes d'atur entre la població més jove. Des del món local creixen les veus al voltant de l'oportunitat de potenciar l'orientació i la formació professional com a claus per redreçar aquesta situació i per disposar d'una formació professional a l'alçada de les noves necessitats.

Hem volgut que l'Informe 2012 doni resposta a aquests neguits amb la inclusió de quatre articles que conviden a la reflexió des de visions diferents. A l'article «El paper del món local en la formació i l'orientació professional», el professor Màrius Martínez ens presenta algunes idees per repensar un model d'orientació i formació i per articular polítiques de proximitat que el desenvolupin. Una de les idees que inclou l'article és el paper positiu que han assumit els consells municipals de la formació professional com a generadors de sinergies, de treball en xarxa i de coordinació. En aquest sentit, podem conèixer de primera mà l'experiència de Terrassa a través de l'aportació de Josep Maria Marco, el qual, com a secretari tècnic del Consell de la Formació Professional de Terrassa, ens detalla alguns aspectes de la seva creació i organització i del desenvolupament del seu treball com a eix fonamental de l'aposta d'aquesta ciutat per la formació professional.

Per altra banda, un dels conceptes que més hem escoltat al voltant de les discussions sobre la FP és el de la formació dual, un model considerat d'èxit a Alemanya i del qual el gerent de la Fundació BCN Formació Professional, Ricard Coma, ens descriu les seves principals característiques a l'article «Formació dual, una nova oportunitat per a la formació professional». El mateix article, però, fa evidents les dificultats de traslladar de manera directa un model com aquest al cas de Catalunya. En aquest sentit,

Maria Teresa Casanovas, que en el moment d'elaborar el seu article era la presidenta del Consell Català de Formació Professional,¹ ens aclareix, a «Formació professional, el futur del país», quines són les bases sobre les quals treballa la Generalitat en el procés de definició d'un nou model de formació professional català.

Una altra qüestió fonamental al voltant de la qual giren els debats sobre l'educació al nostre país és el fracàs escolar. Des d'un punt de vista més general, l'economista de la Universitat de Barcelona Josep-Oriol Escardíbul ens ofereix una anàlisi i algunes propostes de millora a l'article «Fracàs escolar i atur juvenil a Espanya. Anàlisi i propostes de millora per al sistema educatiu». De la seva banda, i més centrat en l'àmbit municipal, a «La lluita contra el fracàs escolar: el paper dels governs locals», Xavier Bonal, sociòleg i especialista en política educativa, ofereix una panoràmica de les característiques del fracàs escolar a Catalunya i identifica els àmbits on els governs locals poden donar resposta amb polítiques efectives.

A continuació, sense oblidar que una de les prioritats de l'Observatori de Polítiques Educatives Locals és oferir informació rigorosa i actualitzada sobre l'estat de situació del nostre sistema educatiu, hem inclòs l'article «El sistema educatiu a la província de Barcelona: algunes xifres del curs 2011-2012», amb dades estadístiques significatives per analitzar l'entorn educatiu als municipis de la demarcació de Barcelona.

Finalment, seguint amb la tradició d'edicions anteriors de l'informe de l'Observatori, el professor de la UPF Ramon Plandiura analitza l'evolució del marc normatiu que afecta l'educació des de la perspectiva local al llarg de l'anterior curs a «Educació i món local en el curs 2011-2012».

Esperem, doncs, que aquests continguts siguin del vostre interès i que responguin a l'objectiu d'aquesta publicació d'esdevenir un document de consulta i referència d'interès per al món local en matèria educativa.

Gerard Ardanuy
Diputat adjunt d'Educació

---

1. El gener de 2013 Xavier Casares va ser nomenat president del Consell Català de Formació Professional en substitució de Maria Teresa Casanovas.

El paper del món local en la formació i l'orientació professional¹

Màrius Martínez

Professor del Departament de Pedagogia Aplicada de la UAB

Quan es parla d'orientació o de formació, no es pot renunciar a les més altes aspiracions, encara menys en moments de crisi, ja que aquestes ens adrecen i ens conviden a treballar millor en el legítim afany d'aconseguir-les.

El context i els desafiaments de l'orientació professional en el món local

El context econòmic actual reclama també un esforç en matèria d'orientació i formació. La idea –ara naïf– que, des de la recuperació de les institucions democràtiques al país, cada generació tenia un horitzó de desenvolupament socioprofessional millor que la generació anterior ha quedat clarament sacsejada d'ençà de l'aparició de l'actual crisi econòmica. Les darreres generacions –especialment en alguns casos– tenen certament un pitjor horitzó al seu davant. Al nostre país, entre un 30% i un 65% dels joves són a l'atur, en funció del nivell de formació i, sobretot, de qualificació. Tot i que l'atur, com s'ha anat destacant, ha omplert les aules, a Catalunya el 22% dels joves entre els setze i els vint-i-quatre anys ni estudien ni treballen.

Afegit a l'atur i la manca de qualificació, hi ha el problema de la fuga de talent: aquells més qualificats comencen a marxar a altres països que ofereixen oportunitats laborals.

És ben sabut que l'Administració local, sensible a aquesta situació, ha procurat generar estratègies per afrontar els desafiaments que la situació econòmica planteja a la seva ciutadania a través d'iniciatives de desenvolupament local, formació, joventut, benestar i educació, i, de manera més específica, de promoció de la formació professional, d'ajuda a iniciatives emprenedores, de foment de la relació entre la formació i l'empresa, d'articulació de tots els agents relacionats amb la formació professional al territori i de desenvolupament de xarxes o dispositius d'inserció. Una bona mostra d'aquestes iniciatives es troba a les ciutats que formen el Fòrum de Ciutats amb Consell de la Formació Professional (Barcelona, Terrassa, Mataró, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat i Lleida) i en altres municipis que treballen també els aspectes esmentats amb voluntat i esforç.

---

1. Ponència presentada en el XIX Fòrum Local d'Educació: «La formació i l'orientació professional: el paper del món local» (Barcelona, 9 de novembre de 2012).

En aquest context, el Fòrum ha establert ben recentment cinc reptes de la formació professional en l'àmbit local, dels quals dos estan específicament relacionats amb l'orientació professional: la definició urgent d'un model territorialment clar per promoure l'orientació professional dels joves i la millora de l'ocupabilitat dels desocupats, mitjançant la formació i l'abordatge a fons, de manera urgent, dels problemes d'abandonament i fracàs escolar, així com de la relació amb la transició i la inserció en el mercat de treball dels joves.

Sembla clar que, a més d'afavorir una millor formació i qualificació per a determinats segments de la població més jove, cal impulsar en el context local, però també nacional, accions d'orientació que incideixin de manera preventiva –sempre que sigui possible– en la configuració dels seus itineraris de desenvolupament. Cal tenir present que orientació i formació es relacionen i potencien de manera sinèrgica.

Els principals desafiaments que cal atendre de manera urgent tenen a veure amb l'assegurament d'una formació inicial reeixida i significativa per a tothom i l'establiment de projectes professionals que permetin la plena participació dels joves en la societat de la informació i la comunicació caracteritzada com a líquida i en crisi. Cal pensar que, en aquest context, els itineraris formatius i d'inserció laboral presenten més aviat discontinuïtats que cal considerar com a part consubstancial de la situació que ens ha tocat viure. També cal tenir molt present que aquests desafiaments afecten grups de persones que no estan vinculats a cap dels circuits que s'acostumen a tractar en aquests fòrums: són els «no-participants» els que també presenten un repte més gran per als municipis, des de la perspectiva de les polítiques de proximitat.

Per fer tot l'anterior, però, cal dotar-se d'esquemes conceptuals i models que permetin, a partir de dades i evidències, primer el debat i després l'adopció de compromisos col·lectius de consens. Sense aquests models, sense la visió de conjunt, les diferents actuacions, tant formatives com d'orientació, poden perdre el sentit i la possibilitat de sumar, quedant disseminades, a la deriva, en un mar en plena tempesta.

En aquest text s'aporten algunes idees que es poden tenir en compte, primer, per pensar el model d'orientació i formació i, després, per articular polítiques de proximitat que el desenvolupin.

Cal assenyalar que, quan es parla d'orientació professional, el focus se situa tant dins l'ensenyament secundari obligatori (que és la part de l'itinerari comuna a tota la població jove) com en tots aquells contextos locals en els quals els joves desenvolupen la seva activitat: l'ensenyament postobligatori, reglat o no reglat; el mercat de treball, amb tots els seus sectors productius, i qualsevol altre context de participació ciutadana o, com ja s'ha dit, fins i tot, de «no-participació». En aquest marc, l'Administració local hi està present, amb més o menys intensitat, a través d'un bon nombre d'àrees o departaments de treball: educació, desenvolupament local, joventut, participació ciutadana i benestar social, per esmentar-ne els més evidents.

Aproximació al concepte i a les bases d'un model d'orientació professional

L'orientació professional ha estat vista des dels seus orígens com una acció que promou l'ajustament entre una persona amb un perfil determinat i un context laboral que també presenta unes determinades ofertes o exigències. Si bé l'origen de l'orientació professional com a disciplina científica i com a praxi professionalitzada parteix d'aquest model, no és menys cert que el seu fundador, Frank Parsons, també estava profundament compromès amb les necessitats de les persones i els col·lectius més vulnerables (comprometent-se com ho va fer, fins als primers anys del segle xx, amb la causa de les sufragistes, per exemple, en un moment en què aquesta posició no era ni hegemònica ni precisament ben valorada). Més d'un segle després, cal recuperar amb vigor, no tant la pràctica concreta de l'orientació que va proposar aleshores (i que segueix existint, tot i que hi ha alternatives més potents), sinó el compromís amb els sectors més vulnerables de la població, en un moment que, com el de Boston el 1900, presenta grans canvis i desafiaments.

Per començar, suggereixo una definició breu del que podria ser l'orientació professional: **és un procés que pretén afavorir el desenvolupament global de les persones i els grups amb vista a la seva realització professional futura.** Sembla oportú destacar-ne els seus tres components. Primerament, és un *procés*, i no una acció puntual o diverses, acceptant la diversitat de modalitats i oportunitats d'acció orientadora; orientar joves, especialment aquells més vulnerables, no és una qüestió d'una entrevista o d'ensenyar a fer el currículum per buscar feina. Hauria de ser un conjunt d'accions, coordinades i planificades, és a dir, un procés de treball que s'inicia amb la identificació de les seves necessitats formatives i d'orientació, la derivació al servei o programa més adient i l'establiment d'un pla. És cert que hi ha joves que necessiten accions puntuals, però una part significativa del col·lectiu necessita més atenció si volem una inserció laboral de qualitat.

En segon lloc, el **desenvolupament global**, com a visió de conjunt de cada jove que necessita orientació i que ha de construir un projecte i un itinerari en el qual totes les seves qualitats, necessitats, rols, contextos d'acció i possibilitats han de tenir-se en compte (i no només les habilitats d'ocupabilitat, o la formació per a l'ocupació o el rendiment acadèmic). En situació d'atur i de manca d'oferta formativa, per exemple, són igualment importants altres activitats que vinculin el jove amb el territori i el mantinguin actiu i desenvolupant competències que també l'ajudaran quan pugui fer formació o quan es plantegi un projecte professional.

Finalment, la **realització professional futura**, com a horitzó que cal tenir present, ja que entronca amb la idea d'apoderament, creació de sentit i participació. Potser la crisi fa plantejar-se horitzons de menys abast, tal vegada més realistes, però, quan es parla d'orientació o de formació, no es pot renunciar a les més altes aspiracions, encara menys en moments de crisi, perquè aquestes ens adrecen i ens conviden a treballar millor en el legítim afany d'aconseguir-les.